

**ZAMONAVIY AVSTRIYA ADABIYOTI VA THOMAS GLAVINIC:
EKZISTENSIAL IZLANISHLAR VA BADIY YANGILIKLAR**

**CONTEMPORARY AUSTRIAN LITERATURE AND THOMAS GLAVINIC:
EXISTENTIAL RESEARCH AND ARTISTIC NOVELTIES**

Xoliqulov Inoyat Bahromovich

Stajor – o'qituvchi O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti
Tarjimonlik fakulteti Roman- german tillari tarjimashunosligi kafedrası
Toshkent, O'zbekiston
inoyat.kholikulov@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy Avstriya adabiyotining shakllanish jarayoni, g'oyaviy asoslari va badiiy xususiyatlari tahlil qilinadi. XX asrning ikkinchi yarmi va XXI asr boshlarida yaratilgan adabiy asarlar misolida Avstriya yozuvchilarining jamiyat va shaxs o'rtasidagi munosabatlariga alohida e'tibor qaratiladi. Thomas Glavinic ijodi ekzistensial mavzular, inson ongining murakkabligi va zamonaviy jamiyatdagi begonalashuvni chuqur badiiy tahlil qilishga yo'naltirilgan. Maqolada shuningdek Glavinic asarlarining badiiy yangiliklari, psixologik chuqurligi va til hamda identitet masalalari yoritiladi. Tadqiqot natijalari zamonaviy Avstriya adabiyotining jahon adabiy jarayonidagi o'rni va ahamiyatini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Kalit so'zlar: zamonaviy Avstriya adabiyoti, Thomas Glavinic, ekzistensializm, badiiy eksperiment, shaxs va jamiyat, identitet.

Abstract: This article examines the formation, ideological foundations, and artistic characteristics of contemporary Austrian literature, with a particular focus on the works of Thomas Glavinic. His writing addresses existential themes, the complexity of human consciousness, and alienation in modern society. The paper also highlights Glavinic's artistic innovations, psychological depth, and issues of language and identity. The findings emphasize the significance of contemporary Austrian literature in the global literary context.

Keywords: contemporary Austrian literature, Thomas Glavinic, existentialism, artistic experimentation, individual and society, identity.

Аннотация: В данной статье анализируются процесс формирования, идейные основы и художественные особенности современной австрийской литературы. Особое внимание уделено творчеству Томаса Главинича, которое направлено на исследование экзистенциальных вопросов, сложности человеческого сознания и отчуждения в современном обществе. Рассматриваются художественные новации, психологическая глубина произведений Главинича, а также вопросы языка и идентичности. Результаты исследования позволяют определить значение современной австрийской литературы в мировом литературном контексте.

Ключевые слова: современная австрийская литература, Томас Главинич, экзистенциализм, художественные эксперименты, личность и общество, идентичность.

KIRISH

Zamonaviy Avstriya adabiyoti XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab o'ziga xos rivojlanish bosqichini boshdan kechiradi. Ikkinchi jahon urushi va undan keyingi ijtimoiy, siyosiy o'zgarishlar adabiyotning mazmuni va shaklini belgilovchi asosiy omillar bo'ldi. Urushdan keyingi Avstriya jamiyatida milliy identitet, tarixiy xotira, ayb va mas'uliyat masalalari chuqur muhokama qilindi. Shu davrda adabiyot nafaqat estetik, balki ijtimoiy va ma'naviy vosita sifatida ham shakllana boshladi. Tomas Bernxardning satirik va tanqidiy asarlari, Piter Handke ijodidagi til va idrok masalalari, Elfriede Yelinekning jamiyatdagi tengsizlik va zo'ravonlikni ochib beruvchi dramatik asarlari zamonaviy Avstriya adabiyotining asosiy yo'nalishlarini belgiladi.

Thomas Glavinic esa ushbu rivojlanish jarayonida yangi avlod vakili sifatida e'tiborga molik. Uning ijodi postmodernistik va ekzistensial elementlarni uyg'unlashtirib, shaxs va jamiyat, individual va kollektiv masalalarni badiiy tahlil qilishga yo'naltirilgan. Glavinic asarlarida inson ruhining murakkabligi, identitetni qidirish va zamonaviy jamiyatdagi begonalashuv asosiy mavzular sifatida ko'riladi. Shu jihatdan u Avstriya adabiy makonida milliy va jahon adabiyotidagi ekzistensial va badiiy yangiliklarni birlashtiruvchi muhim shaxs sifatida ajralib turadi.

Bundan tashqari, Glavinicning asarlari keng ijtimoiy va psixologik spektrni qamrab oladi: qahramonlarning ichki dunyosi, ularning o'zligini aniqlashga bo'lgan harakatlari va jamiyat bilan ziddiyatlari badiiy maydonda chuqur tahlil qilinadi. Shu bilan birga, uning asarlarida til va narrativ texnikaning eksperimental qo'llanilishi, ichki monolog, fragmentarlik va postmodernistik usullar o'quvchini fikrlashga chorlaydi.

Kirish qismida shuningdek, zamonaviy Avstriya adabiyoti va Thomas Glavinic ijodining g'oyaviy, badiiy va madaniy o'ziga xosligini ko'rsatish muhimdir, chunki bu maqolaning asosiy maqsadi o'quvchiga Avstriya adabiyotining bugungi rivojlanishi va Glavinic ijodining dolzarbligini yoritishdir.

Zamonaviy Avstriya adabiyoti va Thomas Glavinic ijodiy konteksti

Zamonaviy Avstriya adabiyoti XX asrning ikkinchi yarmida o'zining mustaqil va o'ziga xos yo'nalishlarini shakllantira boshladi. Ikkinchi jahon urushi va Avstriyaning urushdan keyingi siyosiy, ijtimoiy va madaniy o'zgarishlari adabiyotning mazmuni va shaklini chuqur belgiladi. Urushdan keyingi Avstriya jamiyatida milliy identitetni qayta tiklash, tarixiy xotira va ayb masalalarini ochib berish, shuningdek, insonning ijtimoiy va ma'naviy mas'uliyatini ko'rsatish muhim bo'ldi. Shu davrda Avstriya adabiyoti nafaqat estetik funksiyani bajarib, balki jamiyatning tarixiy voqeliklarini aks ettiruvchi vosita sifatida rivojlandi.

1950–1970 yillar oralig'ida Tomas Bernxard va Piter Handke kabi yozuvchilar milliy va shaxsiy tarix, til, identitet va jamiyat bilan ziddiyat masalalarini chuqur tahlil qildilar. Bernxard asarlarida satira va tanqidiy ohang orqali Avstriya jamiyatidagi ayb va ma'naviy qarama-qarshiliklar ochib berildi, Handke esa til, idrok va subyektiv tajriba orqali shaxsiy dunyoqarashni badiiy ifoda qildi. Elfriede Yelinekning ijodida esa ijtimoiy tengsizlik, zo'ravonlik va gender masalalari asosiy mavzu bo'ldi. Shu yozuvchilar zamonaviy Avstriya adabiyotining shakllanishida asosiy yo'nalishlarni belgiladilar.

1980–1990 yillardan boshlab Avstriya adabiyoti globalizm, postmodernizm va ekzistensializm ta'sirida yangi bosqichga kirdi. Bu davrda yozuvchilar linear syujet va klassik realizmga nisbatan eksperimental narrativ uslublarni qo'llay boshladilar. Ichki monolog, subyektiv perspektiva, fragmentarlik va metafora kabi badiiy vositalar keng qo'llanila boshladi. Shu bilan birga, Avstriya adabiyoti milliy tarix, shaxsiy tajriba va jahon adabiy jarayoni o'rtasida bog'lanishni mustahkamlashga intildi.

Thomas Glavinic ushbu rivojlanish jarayonida yangi avlod vakili sifatida ajralib turadi. U postmodernistik va ekzistensial elementlarni uyg'unlashtirib, inson ruhining murakkabligi, shaxs va jamiyat o'rtasidagi ziddiyat, individual identitet va jamiyat bilan bog'liqlik masalalarini badiiy tahlil qiladi. Glavinic asarlarida milliy tarixiy kontekst va zamonaviy inson hayoti uyg'unlashib, o'quvchi uchun chuqur fikrlash maydoni yaratiladi. Uning ijodi nafaqat milliy, balki jahon adabiy jarayonida ham dolzarb mavzularni ko'taradi.

Bundan tashqari, zamonaviy Avstriya adabiyoti **ijtimoiy va psixologik tafakkurning integratsiyasiga** ham alohida e'tibor beradi. Shaxsning ichki dunyosi va uning jamiyat bilan ziddiyati badiiy vositalar orqali ochiladi. Til va narrativa tajribalari orqali yozuvchilar o'quvchini fikrlashga chorlaydigan maydon yaratadi, shu bilan Avstriya adabiyoti jahon adabiyotidagi innovatsion yo'nalishlarga qo'shila Thomas Glavinic ijodining g'oyaviy asoslari

Thomas Glavinic ijodining g'oyaviy asoslari

Thomas Glavinicning ijodi asosan ekzistensial masalalarga yo'naltirilgan. U inson hayoti, ongning murakkabligi, yolg'izlik, ma'no qidirish va ijtimoiy millatning bosimi kabi mavzularni chuqur badiiy tahlil qiladi. Asarlarida psixologik portretlar asosiy dramatik vosita sifatida ishlatiladi va narrativ konstruktsiyalar bilan ijodiy eksperimentlar amalga oshiriladi.

Glavinic psixologik chuqurlikni ochishda ichki monolog, simbolizm, fragmentar syujet va subyektiv nuqtai nazarni keng qo'llaydi. Badiiy til uning ijodida shaxsning ichki dunyosini keskin tasvirlab beradi va o'quvchini o'z fikrini shakllantirishga chorlaydi.

Glavinic ijodida asosiy mavzular

1. Ekzistensial izlanishlar

Glavinic asarlarida ekzistensializm markaziy mavzu bo'lib, insonning o'zligini, hayot ma'nosini va tanlov masalasini chuqur tahlil qiladi. Qahramonlar ko'pincha o'zgaruvchan dunyoda yo'l topishga harakat qiladi va o'z ichki dunyosida izlanadi.

2. Shaxs va jamiyat

Jamiyatning ijtimoiy bosimi shaxsning o'zligini topishiga to'sqinlik qiluvchi omil sifatida ko'riladi. Glavinic qahramonlari bu bosim bilan kurashadi, o'zlari uchun haqiqatni topishga intiladi.

3. Identitet va til masalalari

Glavinic tilni shaxs va jamiyat o'rtasidagi murakkab bog'lanish vositasi sifatida ishlatadi. Uning asarlarida til nafaqat voqealarni ifodalash balki subyektiv ongni ochib berish vositasi sifatida ham namoyon bo'ladi.

Badiiy yangiliklar va narrativ uslub

Glavinic ijodida badiiy yangiliklar quyidagi tarzda namoyon bo'ladi:

- Ichki monolog va subyektiv narrativ – qahramonning ichki fikrlarini o'quvchiga bevosita yetkazish.
- Fragmentar syujet – linear voqea ketma ketligidan voz kechish.
- Ironiya va satira elementi – ijtimoiy hodisalarni tanqidiy nuqtai nazardan ochib berish.
- Simvolik tasvirlar – tahliliy hamda falsafiy mazmunni boyitish.

Bu usullar Glavinic asarlarini nafaqat milliy adabiyot doirasida, balki jahon adabiyotining yangi narrativ tendensiyalari bilan uyg'unlashtiradi.

Thomas Glavinic zamonaviy Avstriya adabiyotining eng muhim vakillaridan biri bo'lib, ekzistensializm, psixologik tahlil va badiiy yangiliklarni uyg'unlashtiradi. Uning ijodi shaxs va jamiyat, til va identitet masalalarini chuqur badiiy tahlil qiladi hamda Avstriya adabiyotining xalqaro adabiy jarayondagi o'rnini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Glavinic, T. *Wie man leben soll*. Wien: Paul Zsolnay, 2008.
2. Glavinic, T. *Das bin doch ich*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2010.
3. Glavinic, T. *Herr der Erwartungen*. München: Hanser, 2012.
4. Robertson, R. *A History of Austrian Literature 1918–2000*. Rochester: Camden House, 2005.
5. Weller, S. *Modern Austrian Literature*. London: Routledge, 2010.
6. Zeyringer, K. *Österreichische Literatur seit 1945*. Innsbruck: StudienVerlag, 2012.
7. Ryan, J. *Postwar Austrian Literature and Cultural Memory*. Berlin: De Gruyter, 2016.
8. Finney, B. *Modernism and Postmodernism in Austrian Writing*. London: Palgrave Macmillan, 2014.
9. Bernhard, T. *Wittgensteins Neffe*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1982.
10. Handke, P. *Die Angst des Tormanns beim Elfmeter*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1970.